

**POWIATOWY PROGRAM USUWANIA
AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST**

Kalisz, czerwiec 2007 r.

Spis treści:

I.	Podstawa opracowania.....	2
II.	Podstawy prawne.....	3
1.	Akty ustawowe zawierające przepisy dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest.....	3
2.	Akty wykonawcze dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest.....	3
3.	Akty prawne Unii Europejskiej związanych z materiałami zawierającymi azbest.....	5
III.	Informacje ogólne o Powiecie Kaliskim.....	7
1.	Położenie.....	7
2.	Gospodarka odpadami.....	7
IV.	Azbest i odpady azbestowe.....	8
1.	Informacje ogólne.....	8
2.	Ustawowe wytyczne usuwania azbestu.....	9
V.	Metodyka bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest.....	10
VI.	Odpady azbestowe na terenie Powiatu Kaliskiego.....	11
1.	Ilość odpadów azbestowych.....	11
2.	Podmioty zajmujące się usuwaniem wyrobów azbestowych.....	12
3.	Składowiska odpadów azbestowych.....	14
VII.	Kierunki i możliwości realizacji gospodarki odpadami azbestowymi.....	14
VIII.	Program działania	16
IX.	Wnioski końcowe.....	16
X.	Materiały źródłowe.....	17

I. PODSTAWA OPRACOWANIA

Powiatowy Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest powstał jako realizacja przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.), ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251), ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.) oraz Krajowego Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r., który wprowadza obowiązek opracowania programu na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Krajowy Program zawiera informacje dotyczące problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na obszarze Polski. Zawiera on dane na temat stanu realizacji programu, ilości i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest, importu tych wyrobów po 1997 r., składowisk odpadów oraz kierunków dalszej realizacji Programu.

Obowiązek opracowania Powiatowego Programu wynika również z Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami obejmującego długoterminowy program strategiczny na lata 2004-2015 (12 lat), oraz krótkoterminowy plan działania na lata 2004-2007 (4 lata) przyjętego przez Radę Powiatu Kaliskiego w grudniu 2003 r.

W planie tym ujęto wdrożenie programu eliminacji azbestu. Zawarte są w nim takie zadania jak: inwentaryzacja odpadów azbestowych i zawierających azbest, opracowanie powiatowego programu likwidacji azbestu oraz udział w programie wojewódzkim i koordynacja programów gminnych.

Niniejszy program uwzględnia zapisy zawarte w aktualnie obowiązujących aktach prawnych z zakresu gospodarki odpadami azbestowymi.

Projekt „Programu...” Zarząd Powiatu Kaliskiego prześle Radzie Powiatu Kaliskiego celem jego uchwalenia.

II. PODSTAWY PRAWNE

1. Akty ustawowe zawierające przepisy dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest.

- 1) *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy* (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz.94 z późn. zm.);
- 2) *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118);
- 3) *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.);
- 4) *Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym* (Dz.U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 z późn. zm.);
- 5) *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.);
- 6) *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach* (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251);
- 7) *Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz.U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.);
- 8) *Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych* (Dz.U. z 2002 r. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.);
- 9) *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju* (Dz.U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1206 z późn. zm.).

2. Akty wykonawcze dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest.

- 1) *Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi* (M.P. z 1996 r. Nr 19, poz. 231);
- 2) *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów* (Dz.U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206);
- 3) *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji zanieczyszczających powietrze, alarmowych poziomów niektórych substancji zanieczyszczających powietrze oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji* (Dz.U. z 2002 r. Nr 87, poz. 796);

- 4) *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz.U. z 2002 r. Nr 175, poz.1439);*
- 5) *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. z 2002 r. Nr 217, poz. 1833);*
- 6) *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 236, poz. 1986);*
- 7) *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1876);*
- 8) *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649);*
- 9) *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych oraz sposobu jej wypełniania i aktualizacji (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 109);*
- 10) *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824);*
- 11) *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz.U. z 2005 r. Nr 260, poz. 2176);*
- 12) *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U. z 2006 r. Nr 30, poz. 213).*

3. Akty prawne Unii Europejskiej związanych z materiałami zawierającymi azbest.

Wymienione poniżej przepisy Unii Europejskiej regulują postępowanie ze szkodliwymi dla zdrowia ludzkiego różnymi substancjami chemicznymi (w tym również azbestem i wyrobami zawierającymi azbest). Większa ich część dotyczy ochrony zdrowia osób zatrudnionych przy pracach i będących w kontakcie z wyrobami zawierającymi szkodliwe materiały. Wprowadzają one szczegółowe ograniczenia i specjalne wymagania dla metodyki pracy oraz środków zabezpieczających zdrowie pracowników. Zapisy poszczególnych dyrektyw regulują obowiązki pracodawców w zakresie ochrony pracowników i otoczenia miejsca prac przed zagrożeniami, wynikającymi z możliwości uwalniania się pyłu i włókien do atmosfery, w czasie trwania robót przy produkcji, zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających te składniki. Pozostałe dotyczą ochrony środowiska, metod pomiarów zanieczyszczenia włóknami i pyłem azbestu, a także metod zabezpieczenia przed emisją tych szkodliwych substancji. Przepisy Unii Europejskiej zawierają też wskazówki i wytyczne dla państw członkowskich dotyczące wprowadzania w życie przepisów regulujących problematykę azbestu, a także form i metod pomocy, szkolenia i kontroli – w celu stworzenia odpowiednich warunków dla sprawnego wdrożenia nowych przepisów.

Poszczególne akty prawne UE

- 1) Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu,
- 2) Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 172 z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotyczące ochrony pracowników przed działaniem azbestu,
- 3) Dyrektywa Rady Nr 80/1107/EWG z dnia 27 listopada 1980 r. – w sprawie ochrony osób narażonych na ekspozycję szkodliwych substancji (ze zmianami wynikającymi z dyrektywy Nr 91/322/EWG z dnia 29 maja 1991 r.),
- 4) Dyrektywa Rady Nr 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. – o ochronie pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w pracy (nowelizacja Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG),
- 5) Dyrektywa Rady Nr 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. – w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy (nowelizacja Dyrektywa Rady Nr 99/38/WE),
- 6) Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. – o dopuszczalnym stężeniu włókien azbestu (uzupełnienie do Dyrektywy Nr 83/477/EWG),

- 7) Dyrektywa Rady Nr 94/33/EWG z dnia 22 czerwca 1994 r. – w sprawie ochrony młodocianych w miejscu pracy,
- 8) Dyrektywa Rady Nr 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. – w sprawie odpadów,
- 9) Dyrektywa Rady Nr 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. – w sprawie zasad prawa, przepisów i środków administracyjnych krajów członkowskich Wspólnoty Europejskiej, jak również odnoszących się do ograniczeń w zakresie handlu i stosowania substancji niebezpiecznych,
- 10) Dyrektywa Rady Nr 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. – uzupełnienie do Dyrektywy Nr 76/769/EWG,
- 11) Dyrektywa Rady Nr 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. – w sprawie ujednoczenia ustawodawstwa, przepisów i postanowień krajów członkowskich,
- 12) Dyrektywa Rady Nr 87/391/EWG z dnia 12 czerwca 1987 r. – o ochronie bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy,
- 13) Dyrektywa Rady Nr 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. – w sprawie zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia środowiska azbestem,
- 14) Dyrektywa Rady Nr 88/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. – w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących produktów budowlanych,
- 15) Dyrektywa Rady Nr 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. – w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących wprowadzania ograniczeń w zakresie rozprowadzania na rynku i stosowania niebezpiecznych substancji i wyrobów technicznego zastosowania,
- 16) Dyrektywa Rady Nr 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. – w sprawie zanieczyszczeń środowiska przez zakłady przemysłowe,
- 17) Dyrektywa Rady Nr 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. – w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed niebezpieczeństwem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy,
- 18) Dyrektywa Rady Nr 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. – w sprawie składowania odpadów,
- 19) Dyrektywa Rady Nr 91/689/WE z dnia 12 grudnia 1991 r. – w sprawie odpadów niebezpiecznych,
- 20) Rozporządzenie Rady 259/93 z dnia 1 lutego 1993 r. – w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie Wspólnoty, do Wspólnoty i poza jej obszar,

- 21) Dyrektywa Rady Nr 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. nowelizująca Dyrektywę 85/337/EWG – w sprawie oceny oddziaływania niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć na środowisko,
- 22) Dyrektywa Rady Nr 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. – w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli,
- 23) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków oddziaływania na środowisko niektórych planów i programów,
- 24) Dyrektywa Rady Nr 91/692/WE z dnia 23 grudnia 1991 r. – w sprawie normalizacji i racjonalizacji sprawozdań dotyczących realizacji niektórych Dyrektyw Rady dotyczących środowiska.

III. INFORMACJE OGÓLNE O POWIECIE KALISKIM

1. Położenie

Powiat Kaliski Ziemski usytuowany jest w południowo-wschodniej części województwa Wielkopolskiego. Leży w strefie wpływów trzech dużych ośrodków miejskich: Poznania, Łodzi oraz Wrocławia. Powiat Kaliski jest jednym z 31 powiatów ziemskich w Województwie Wielkopolskim. Zajmuje powierzchnię 1 160 km², co stanowi ok. 4% powierzchni województwa. W skład powiatu wchodzi 11 gmin: Stawiszyn, Blizanów, Brzeziny, Ceków-Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Lisków, Mycielin, Opatówek, Szczytniki oraz Żelazków. Dziesięć gmin – to gminy wiejskie, a jedna gmina – Stawiszyn, ma status wiejsko-miejski. Powiat Kaliski należy do terenów średnio zaludnionych i liczy ponad 80 tys. mieszkańców.

2. Gospodarka odpadami

Na terenie Powiatu Kaliskiego znajduje się 6 składowisk odpadów w gminach: Brzeziny, Ceków-Kolonia, Opatówek, Stawiszyn, Szczytniki oraz Żelazków. Większość z nich przewidziana jest do likwidacji. Nadal funkcjonować będą tylko składowiska odpadów w Żelazkowie i Szczytnikach. Żadne ze składowisk nie spełnia wymogów dotyczących składowania odpadów niebezpiecznych, do których zalicza się azbest. Aktualnie unieszkodliwianiem odpadów komunalnych zajmuje się Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w m. Orli Staw, gm. Ceków-Kolonia. Został on wybudowany przez Związek Komunalny Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina”, do którego należy 8 gmin

z terenu Powiatu Kaliskiego. W zakładzie tym nie przewiduje się unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

IV. AZBEST I ODPADY AZBESTOWE

1. Informacje ogólne

Azbest to handlowa nazwa minerałów włóknistych – uwodnionych krzemianów magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Znany jest ludzkości już od kilku tysięcy lat. Szeroko zastosowano go jednak dopiero w okresie ostatnich 100 lat za sprawą rozwoju przemysłowego. Azbest używany był do produkcji ok. 3000 wyrobów przemysłowych. W budownictwie azbest stosowano w takich wyrobach budowlanych jak: eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe, płyty prasowane – płaskie, płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo-cementowe wodociągowe i kanalizacyjne, kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe. Azbest był stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę, a także w tkaninach wygłuszających hałas. W energetyce azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurzach kotłów, a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła oraz w izolacjach tras ciepłowniczych. W transporcie azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze, w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Przemysł chemiczny wykorzystywał azbest w hutach szkła oraz elektrolitycznej produkcji chloru. Podsumowując materiał ten chętnie wykorzystywany był (również w Polsce) z uwagi na swoje duże zalety fizykochemiczne takie jak: odporność na wysokie i niskie temperatury, działanie kwasów, elastyczność i dobre właściwości mechaniczne oraz małe przewodnictwo cieplne.

Wg danych zawartych w Krajowym Programie Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w maju 2002 r. szacuje się, że na terenie naszego kraju znajduje się 15.466.000 Mg (ton) wyrobów zawierających azbest, w tym 14.866.000 Mg (ton) to płyty azbestowo-cementowe (1.351.500 tys. m²) oraz 600.000 Mg (ton) rur i innych wyrobów azbestowo-cementowych.

Trwałość płyt azbestowo-cementowych ocenia się na ok. 30 lat, natomiast dla innych wyrobów okres eksploatacji jest z reguły krótszy. Usuwanie pokryć dachowych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest będzie procesem długotrwałym i kosztownym.

2. Ustawowe wytyczne usuwania azbestu

– zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest

Ustawodawca zakazał sprowadzania na teren Polski azbestu i wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.). Zgodnie z w/w przepisami produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona z dniem 28 września 1998 r., a zakaz obrotu tymi płytami nastąpił z dniem 28 marca 1999r. Powyższa ustawa zamknęła okres stosowania do prac budowlanych wyrobów zawierających azbest w Polsce. Do rozwiązania pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi i nieszkodzący środowisku naturalnemu.

– inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

Na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2006 r. Nr 128, poz. 902 z późn. zm.) i Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 192, poz.1876) wszystkie gminy miały przeprowadzić inwentaryzację wyrobów zawierających azbest w oparciu o zgłoszenia właścicieli nieruchomości, gdzie do budowy lub remontu używane były materiały zawierające azbest w terminie do 28.05.2004 r. Jednocześnie należy zaznaczyć, że inwentaryzacja taka powinna być aktualizowana raz w roku w terminie do dnia 31 stycznia. Będzie ona wtedy źródłem cennych informacji o lokalizacji, ilości i stanie technicznym wyrobów zawierających azbest, a także pozwoli (łącznie z danymi z Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego) na monitorowanie sposobu demontażu i usuwania tych wyrobów oraz unieszkodliwiania powstałych w ten sposób odpadów azbestowych na terenie powiatu.

– całkowite usunięcie azbestu

Realizacja ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest wraz z aktami wykonawczymi, z uwagi na skalę problemu wymagała opracowania długofalowego programu usuwania tych wyrobów. Dlatego też w Krajowym Programie Usuwania

Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski jako docelowy przyjęto 30-to letni okres realizacji tego programu tj. okres do 2032 r.

V. METODYKA BEZPIECZNEGO USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Regulacje dotyczące bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest zamieszczone są w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649) oraz Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824).

Zgodnie z w/w przepisami właściciele nieruchomości sami nie mogą przeprowadzać takich prac, ponieważ niebezpieczeństwo związane z włóknami azbestowymi związane jest ze ścieraniem i pyleniem tych materiałów podczas demontażu i transportu. Usuwanie wyrobów azbestowych indywidualnie lub przez nieprofesjonalne firmy, zwiększa tylko zagrożenie dla ludzi i środowiska. W związku z powyższym prace związane z demontażem powinny wykonywać specjalistyczne podmioty posiadające uprawnienia do tego typu prac rozbiórkowych.

Z procesem usuwania wyrobów zawierających azbest związany jest proces powstawania odpadów. Jediną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie. Dla orientacyjnego określenia potrzeb w zakresie przygotowania miejsc (składowisk) do ich składowania, należy założyć ilość wyrobów z azbestem usuwanych w ustalonych przedziałach czasowych, a tym samym ilość powstających odpadów. Budowa i eksploatacja składowisk odpadów azbestowych powinna spełniać wymagania określone w aktach prawnych prawa krajowego oraz dyrektywach unijnych wymienionych w niniejszym opracowaniu.

VI. ODPADY AZBESTOWE NA TERENIE POWIATU KALISKIEGO

Gminy z terenu Powiatu Kaliskiego przeprowadziły częściową lub całkowitą inwentaryzację obiektów budowlanych należących do osób prywatnych, osób prawnych oraz różnych instytucji gminnych i państwowych. Na podstawie przeprowadzonej przez gminy Powiatu Kaliskiego inwentaryzacji stwierdzono duże ilości materiałów zawierających azbest w istniejących budowlach. Z inwentaryzacji tej wynika, że największą ilość azbestu umiejscowiona jest w pokryciach dachowych z eternitu. Inne wyroby zawierające azbest zinwentaryzowano w małych ilościach (rury wodociągowe w gminie Lisków). Dane te można traktować jako wyjściowe dla oszacowania skali problemu na terenie powiatu. Na ich podstawie można stwierdzić, że niezbędne będzie podjęcie działań przez samorządy, zmierzających do pomocy ich mieszkańcom w usunięciu i unieszkodliwieniu odpadów azbestowych. Nadmienić należy, że najpilniej powinny być usunięte pokrycia dachowe uszkodzone, które zagrażają zdrowiu ludzi oraz środowisku.

1. Ilość wyrobów azbestowych

Łącznie na terenie powiatu zinwentaryzowano dotychczas 5308 posesji z eternitowymi pokryciami dachowymi, co odpowiada 27.949,63 Mg ewentualnych odpadów azbestowych. Poniżej przedstawiono zestawienie wyrobów azbestowych w poszczególnych gminach w tabeli 1:

Tabela 1. Zestawienie ilości wyrobów azbestowych w poszczególnych gminach Powiatu Kaliskiego

Gmina	Ilość posesji zinwentaryzowanych	Łączna powierzchnia dachów	Ilość odpadów	Inne (wodociągi)
		m ²	Mg /tys./ /szacunkowo/	
Blizanów	802	257 938	4.539,71	
Brzeziny	770	227 594	4.005,65	
Ceków Kolonia	473	143 693	2.529,00	
Godziesze Wielkie	1225	291 806	5.135,79	
Koźminek	294	93 910	1.652,82	
Lisków	366	130 258	2.292,54	8 km
Mycielin	620	189 200	3.329,92	
Opatówek	47*	16 648*	293,00*	
Stawiszyn	381	120 000	2.112,00	
Szczytniki	b.d.	b.d.	b.d.	
Żelazków	330	117 000	2.059,20	
Σ	5308	1 588 047	27.949,63	

* dane niepełne

Z zestawienia tego wynika, że najwięcej tego typu odpadów znajduje się na terenie gmin Blizanów, Brzeziny, Godziesze Wielkie. Najmniej natomiast na terenie gmin Koźminek, Żelazków i Stawiszyn.

2. Podmioty zajmujące się usuwaniem odpadów azbestowych

Na terenie Powiatu Kaliskiego uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest jest 36 podmiotów gospodarczych, w tym:

- firmy rodzime – 3 (Opatówek, Dzierzbin, gm. Mycielin, Piątek Mały, gm. Stawiszyn)
- firmy z innych powiatów – 33

Wszystkie podmioty posiadają decyzje zatwierdzające programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi na terenie Powiatu Kaliskiego. W decyzjach tych określono dopuszczalne zgłoszone we wnioskach ilości odpadów wytwarzanych w ciągu roku przez dany podmiot. Wykaz tych podmiotów przedstawiono w tabeli 2.

Pracodawca zatrudniający pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest ma szczególne obowiązki określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824).

Pracodawca zobowiązany jest stosować środki ochrony pracowników przed szkodliwym działaniem pyłu zawierającego azbest, a przed przystąpieniem do prac sporządzić ich szczegółowy plan. Pracownicy zatrudnieni przy pracach w kontakcie z azbestem, pracodawcy i osoby kierujące takimi pracami powinni być przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z programem określonym w załączniku do w/w rozporządzenia.

Przedsiębiorcy zobowiązani są do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów celem zapewnienia kontroli ich przemieszczania. Wzory stosowanych dokumentów określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U. z 2006 r. Nr 30, poz. 213). Ewidencję prowadzi się za pomocą dwóch dokumentów: karty ewidencji odpadów oraz karty przekazania odpadów. Karta przekazania odpadu wypełniana jest w dwóch egzemplarzach przez posiadacza przekazującego odpady na rzecz innego posiadacza odpadów. Karty informacyjne służą do naliczania opłat za umieszczanie w danym roku odpadów na składowisku, wnoszonych na rachunek dystrybucyjny urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Tabela 2. Zestawienie podmiotów gospodarczych posiadających zatwierdzone programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi (odpady azbestowe).

Lp.	Nazwa	Adres	Dopuszczalna ilość wytwarzanych odpadów [Mg/rok]
1	Zakład Remontowo-Budowlany - Stanisław Karolczak	ul. Przelajowa 10/56, 94-044 Łódź	600
2	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „TERMOEXPORT”	ul. Żurawia 24/7, 00-515 Warszawa	200
3	„DEMO-BUD” Katarzyna Napierała	ul. Poznańska 13a, 62-080 Swadzim	200
4	Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „CARO”	ul. Zamojskiego 51, 22-400 Zamość	200
5	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o.	ul. Graniczna 6, 05-816 Michałowice	400
6	„E-PIK Usługi Ekologiczne” Sp. z o. o.	ul. Grunwaldzka 269/1, 61-371 Poznań	350
7	„HYDRO-GEO-PLAST”	ul. Łódzka 40, 62-860 Opatówek	200
8	Z.U.H. „STABOX”	ul. Żniwna 39, 63-400 Ostrów Wielkopolski	200
9	„Spe-Bau” Sp. z o.o.	ul. Mielecka 21/1, 53-401 Wrocław	450
10	„AMTrans progres” Sp. z o.o.	ul. Sarmacka 7, 61-616 Poznań	1405
11	P.P.H.U. „EKO-MIX”	ul. Grabiszewska 163, 50-950 Wrocław	2200
12	„Dekarstwo, murarstwo i inne usługi budowlane” - Roman Hajdysz	Wyszki 87, 63-220 Kotlin	550
13	P.P.H.U. „PLASTIMET-PANORAMA” Sp. z o.o.	ul. Fabryczna 9, 05-084 Leszno	600
14	„STUDIO BUDOWA” - Tomasz Kubiak	ul. Prokopowska 63, 63-300 Pleszew	380
15	R & M Plettac Sp. z o.o.	ul. Kościuszki 19, 63-500 Ostrzeszów	1000
16	P.P.H.U. „ABBA-EKOMED” Sp. z o.o.	ul. Moniuszki 11/13, 87-100 Toruń	1600
17	„ALBEKO” Sieger Sp.j.	87-510 Kotowy, gm. Skrwilno	1400
18	P.P.H.U. ANFRA - Franciszek Antczak	ul. Dożynkowa 34, 63-400 Ostrów Wielkopolski	1600
19	„Transport - Metalurgia” Sp. z o.o.	ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko	7000
20	ALGADER HOFMAN Sp. z o.o.	ul. Wólczyńska 133 bud. 11 B, 01-919 Warszawa	999
21	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „MAR-KA” - Dariusz Kaczmarek	ul. Gostyńska 49, 63-100 Śrem	1040
22	P.P.H.U. „GAJAWI” - Gabriel Rogut	ul. Odyńca 24, 93-150 Łódź	2000
23	Zakład Usług Wielobranżowych „ATM” - Jarosław Szaroleta	ul. 17 Września 5, 63-000 Środa Wielkopolska	1040
24	„Buhck Recycling” Sp. z o.o.	ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań	1810
25	P.P.H.U. „STANMAR” - Marian Okupski	ul. Majdany 6A, 99-300 Kutno	750
26	EKOLOG Systems - Sp. z o.o.	ul. Książęca 1, 61-361 Poznań	1600
27	„HYDROGEOTECHNIKA” Sp. z o.o.	ul. Ściegiennego 262A, 25-116 Kielce	4000
28	P.H.U. „JUKO” – Szczukocki Jerzy	ul. 1-go Maja 25, 97-300 Piotrków Trybunalski	880
29	Stanisław Raweński - Blacharstwo-Dekarstwo	Dzierżbin 29, 62-831 Korzeniew	200
30	JAN-AZ – Joanna Misiak	Bielawy Pogorzelskie 1/1, 63-860 Pogorzela	45

31	P.P.H.U. „TADBUD” Tadeusz Wodecki	Czermin 67a, 63-304 Czermin	70
32	„CARISTA” – Zespół Produkcji i Usług Paramedycznych - Ochrony Środowiska – Lech Kopczyk	ul. K.Jarochowskiego 8/8, 60-235 Poznań	1400
33	P.P.U. „TEMIPOL” Sp. z o.o.	ul. Konduktorska 42, 40-155 Katowice	1000
34	Jacek Sroka	ul. Zuchów 10, 63-500 Ostrzeszów	7000
35	P.H.U. „RAFICHEM” – Rafał Usiński	ul. Górnicza 86/5, 54-136 Wrocław	2200
36	Z.P.H.U. „PAMDREW”, Grzegorz Matysiak	Piątek Mały 42, 62-820 Stawiszyn	200
	Σ		46769

Porównując szacowane ilości odpadów zawierających azbest znajdujących się na terenie powiatu tj. ok. 27.920 Mg (tab. nr 1) z ilościami odpadów azbestowych zawartymi w decyzjach Starosty Kaliskiego zatwierdzających programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla firm zajmujących się usuwaniem tych odpadów tj. ok. 46.770 Mg/rok można uznać, że w najbliższej przyszłości zapewnione będą moce przerobowe usuwania odpadów na terenie Powiatu Kaliskiego. Nadmienić należy, że ustawowy termin usunięcia odpadów azbestowych na terenie kraju to 2032 r.

3. Składowiska odpadów azbestowych

Odpady zawierające azbest unieszkodliwiane są poprzez składowanie. Na terenie Województwa Wielkopolskiego odpady azbestowe deponowane mogą być na terenie Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Sulańska 11 w Koninie oraz na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego na składowisku odpadów niebezpiecznych P.P.H.U. „Izopol” S.A. w Trzemesznie. Firmy te zajmują się unieszkodliwianiem tego typu odpadów. Zakład w Koninie ma możliwość przyjmowania rocznie 148 tys. Mg odpadów niebezpiecznych w tym 20 tys. Mg odpadów z grupy 17 (m.in. odpady zawierające azbest), natomiast składowisko w Trzemesznie o pojemności ok. 300 tys. Mg odpadów ma możliwość przyjmowania rocznie ok. 10 tys. Mg odpadów.

VII. KIERUNKI I MOŻLIWOŚCI REALIZACJI GOSPODARKI ODPADAMI AZBESTOWYMI (do 2032 r.)

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649) do usuwania wyrobów zawierających azbest zobowiązani są właściciele obiektów. Głównym czynnikiem utrudniającym realizację jest koszt wykonania takich robót. Na podstawie „Poradnika

stosowania przepisów i procedur dotyczących pozyskiwania z krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych dodatkowych środków finansowych na usuwanie materiałów zawierających azbest” przygotowanego przez Departament Przemysłu Ministerstwa Gospodarki w 2006 r. można wyszczególnić kilka sposobów finansowania takich przedsięwzięć. Zaliczono do nich środki pochodzące z następujących źródeł:

1. Powiatowy lub Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej po opracowaniu regulaminu udzielania takiej pomocy osobom fizycznym.
2. Fundacja EkoFundusz powołanej przez Ministra Finansów celem zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska.
3. Bank Ochrony Środowiska S.A., który uruchomił dwie linie preferencyjnego kredytowania inwestycji związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.
Są to: linia kredytowa na inwestycje z zakresu budowy składowisk, wodociągów bezazbestowych, wymiany dachów lub elewacji oraz linia kredytowa na termomodernizację. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są przedsiębiorcy i jednostki samorządu terytorialnego.
4. Środki funduszy strukturalnych Unii Europejskiej – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Spójności (EFS). Jednostki samorządu terytorialnego mogą występować po te środki samodzielnie lub w porozumieniach.

Gminy są zobowiązane do szczegółowej inwentaryzacji miejsc występowania, ilości i stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i jej corocznej aktualizacji oraz opracowania gminnych programów usuwania wyrobów azbestowych. Dotychczas za wyjątkiem 1 gminy wszystkie podjęły zadanie przeprowadzenia takiej inwentaryzacji. W przypadku gminy Opatówek przeprowadzona jest tylko częściowa inwentaryzacja, natomiast pozostałe gminy mają zinwentaryzowane wyroby zawierające azbest - przede wszystkim dachy eternitowe.

Na podstawie corocznej aktualizacji danych należy spodziewać się niewielkich zmian w ilości spisanych posesji i wyrobów zawierających azbest.

VIII. PROGRAM DZIAŁANIA

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Potencjalne źródła realizacji	Termin realizacji
1.	Szczegółowa inwentaryzacja określająca ilości, miejsce występowania oraz stan techniczny wyrobów zawierających azbest	Gminy	bezinwestycyjnie	-----	prace ciągłe
2.	Opracowanie gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych	Gminy	b.d.	budżety gmin	2008 r.
3.	Zgłoszenie przez gminy do Starostwa Powiatowego harmonogramu czasowo-finansowego planowanych prac usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych na lata 2008-2011 w celu opracowania planu wydatków PFOŚiGW	Gminy	bezinwestycyjnie	-----	2008-2011 r.
4.	Opracowanie regulaminu udzielania pomocy finansowej osobom fizycznym w likwidacji wyrobów azbestowych ze środków PFOŚiGW	Powiat	bezinwestycyjnie	-----	2008 r.
5.	Wykonanie prac rozbiórkowych i demontażowych lub zabezpieczających, zgodnie z opracowanym programem przez specjalistyczną firmę wraz z unieszkodliwieniem powstałych odpadów	właściciele nieruchomości, Gminy	b.d.	Właściciele nieruchomości, PFOŚiGW, Kredyty, środki UE	2007-2032 r.
6.	Monitoring procesu usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych wraz z aktualizacją inwentaryzacji	Gminy	bezinwestycyjnie	-----	corocznie
7.	Monitoring procesu usuwania wyrobów azbestowych	Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego	bezinwestycyjnie	-----	proces ciągły

IX. WNIOSKI KOŃCOWE

1. Odpady azbestowe zaliczane są do odpadów niebezpiecznych i w związku z tym postępowanie z nimi oraz ich unieszkodliwianie powinno być prowadzone wyłącznie przez specjalistyczne firmy pod nadzorem służb budowlanych;
2. Skalę problemu uwidacznia przeprowadzona przez gminy inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest (pokrycia dachowe z eternitu). Dane te zostały ujęte w niniejszym Programie i posłużą jako podstawa do dalszych działań w zakresie likwidacji zagrożenia azbestem na terenie Powiatu Kaliskiego;
3. W Programie wskazano możliwości uzyskania pomocy finansowej dla posiadaczy wyrobów zawierających azbest (ze środków krajowych i unijnych);

4. W związku z długofalowym procesem usuwania odpadów azbestowych (do 2032 r.) konieczny jest stały monitoring oraz aktualizacja danych zawartych w powiatowym oraz gminnych programach usuwania azbestu;
5. Zadania związane z usuwaniem odpadów azbestowych zawiera również Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami na lata 2004 – 2015.

X. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. „Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski”, Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, maj 2002 r.;
2. „Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami na lata 2004-2015”, Rada Powiatu Kaliskiego, grudzień 2003 r.;
3. „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, 2003 r.;
4. „Poradnik stosowania przepisów i procedur dotyczących pozyskiwania z krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych dodatkowych środków finansowych na usuwanie materiałów zawierających azbest”, Ministerstwo Gospodarki, 2006 r.;
5. Dane uzyskane z gmin Powiatu Kaliskiego.